

Naturskyddsföreningen
Nacka

Boo Miljö- och Naturvänner

2012-04-10

Till
Mark- och miljödomstolen
Nacka tingsrätt

Överklagande av Länsstyrelsens i Stockholms län beslut i fråga om överklagande av detaljplan för del av Tollare 1:16 m fl, Tollarehöjden – delplan 3, i Boo, Nacka kommun.

Länsstyrelsen har i beslut daterat 2012-02-10 avvisat Nacka Naturskyddsförening och Boo Miljö- och Naturvänner överklagande. Länsstyrelsens beteckning i ärendet: 4031-17868-11.

Detta överklagande är framtaget av Nacka Naturskyddsförening och Boo Miljö- och Naturvänner.

Yrkande

Nacka Naturskyddsförening och Boo Miljö- och Naturvänner (föreningarna) överklagar härmed Länsstyrelsens i Stockholms län beslut 2012-02-10 att avslå våra överklaganden av Nacka kommuns beslut 2011-05-23 (Kf § 139) att anta ovanstående detaljplan för Tollarehöjden.

Föreningarna anser att länsstyrelsens beslut var felaktigt eftersom de utan tillräckliga motiveringar finner att detaljplanen inte innebär en betydande miljöpåverkan och att en miljökonsekvensbeskrivning därför inte behöver göras. Länsstyrelsen hävdar utan motivering att riksintresset för kust och skärgård tillgodoses i planen. När det gäller intresseavvägningen hänvisar länsstyrelsen till att detaljplanen utgör en del i att möta efterfrågan på bostäder. Vi menar att detta inte är ett godtagbart skäl till att lokaler för rödlistade arter och arter upptagna i EU-direktiv liksom viktiga friluftsområden förstörs eller påverkas negativt av bebyggelse. Länsstyrelsen har brutit i sitt ansvar som planmyndighet när man inte beaktat de mycket höga naturvärdena i området.

Vi vidhåller vår bedömning att detaljplanen vilar på ett bristfälligt underlag och yrkar att Mark- och miljödomstolen upphäver beslutet att anta detaljplanen.

Sammanfattning

Föreningarna anser att detaljplanen bör upphävas p.g.a. att:

- Länsstyrelsens och kommunens bedömning att planen ej innebär en betydande miljöpåverkan är felaktigt

- Området är inte tillräckligt inventerat, vi har själva funnit att området utgör en lokal för Natura 2000-arten grön sköldmossa
- Planen innebär en stor påverkan på rekreation och friluftsliv inom riksintresset för kust och skärgård
- Planen innebär att naturtyper samt lokaler för arter upptagna i EU:s art- och habitatdirektiv förstörs
- Strandskyddet har upphävts på felaktiga grunder
- Planbeskrivningen brister i redovisning av miljökonsekvenser

Nedan utvecklar vi våra skäl för varför länsstyrelsens beslut att avslå föreningarnas överklagan är felaktigt. Utöver det vi anför nedan hänvisar vi till våra remissvar och överklaganden till länsstyrelsen. Vi utgår från att Mark- och miljödomstolen får tillgång till tidigare handlingar i ärendet inklusive bilagor.

Hänsyn till de samlade förhållandena i Tollare.

Länsstyrelsen säger att Nacka kommun med utgångspunkt i framtaget program för Tollare i tillräcklig utsträckning tagit hänsyn till de samlade förhållandena inom och i anslutning till området för de sex detaljplanerna inom Tollare.

Vi finner detta påstående anmärkningsvärt. Föreningarna har under hela Tollareplaneringen efterlyst en samlad naturinventering och en samlad bedömning av hela Tollareexploateringen. Någon sådan har aldrig gjorts. Stora delar av skogen i Tollare är klassad som nyckelbiotop eller naturvärde av Skogsstyrelsen och ett flertal rödlistade arter, signalarter samt arter uppräknade i EU:s bilaga 2 till Art- och habitatdirektivet förekommer inom området. De höga naturvärdena var inte kända då detaljplaneprogrammet för Tollare antogs av Nacka kommunfullmäktige 2006. Det är först efter att detaljplaneprogrammet antagits som mer detaljerade naturinventeringar gjorts i Tollare och som då också avslöjat de mycket höga naturvärdena. Trots denna nya kunskap har inte planerna ändrats i någon nämnvärd utsträckning och de tidigare antagna detaljplanerna Tollare träskväg och Mellanbergsvägen har inte ansetts utgöra en betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen sade i sitt yttrande över program för Tollare, daterat 2006 06 08, om miljöbedömningen, att *Den behovsbedömning som anges ha upprättats bör redovisas i sin helhet. Kommunens ställningstagande bör även enligt Länsstyrelsen motiveras mer utförligt.* Nacka kommun har inte redovisat någon behovsbedömning eller utförligt motiverat sitt ställningstagande. Att så omfattande byggplaner, mestadels i naturmark, inte skulle ha en betydande miljöpåverkan är en häpnadsväckande slutsats. Av de sex detaljplanerna i Tollare är det bara planen för Tollare strand som ansetts ha en betydande miljöpåverkan.

Naturskyddsföreningen i Nacka och Boo Miljö- och Naturvänner har hela tiden krävt att Tollare-exploateringen ska ses i sin helhet och inte styckas upp i flera mindre delar, denna ”salamimetod” är något som det varnas för i Naturvårdsverkets handbok för Miljöbedömning av planer och program(s.97). De kumulativa effekterna kan inte förbises.

Med hänvisning till ovanstående anser vi att länsstyrelsens påstående är felaktigt.

Grön sköldmossa förekommer i planområdet.

Vi vill uppmärksamma Mark- och miljödomstolen på att grön sköldmossa förekommer i planområdet, något som förbisetts vid de inventeringar som gjorts tidigare. Vi påträffade grön sköldmossa vid ett besök i Tollare under hösten 2011. Ett flertal sporkapslar hittades på en

murken ganlåga i det grandominerade området nära den tänkta tunnelmynningen. Att grön sköldmossa förekommer i området är ett kvitto på områdets höga naturvärden. Denna nya kunskap bör innebära att en ny bedömning görs om planen har en betydande miljöpåverkan.

Bristande behovsbedömning, planen bör anses ha betydande miljöpåverkan.

Planen anses av Nacka kommun inte utgöra en betydande miljöpåverkan. Vi delar inte den uppfattningen. Vi finner det också anmärkningsvärt att länsstyrelsen instämt i Nacka kommuns behovsbedömning. Enligt vår uppfattning borde en så pass stor exploatering som berör så värdefulla naturområden uppenbart innebära en betydande miljöpåverkan. I samrådsredogörelsen vidhåller man att planen inte innebär en betydande miljöpåverkan utan att argumentera varför det är så. Vi hänvisar till våra överklaganden till länsstyrelsen för ett längre resonemang om varför planen bör anses ha en betydande miljöpåverkan.

Länsstyrelsen skriver att kommunen haft information om bl.a. riksintressen och Skogsstyrelsens inventering av naturvärden. Det blir då ännu märkligare att man kommit fram till att planen inte utgör en betydande miljöpåverkan.

Att området har höga naturvärden är dokumenterat av både Skogsstyrelsen samt Pro Naturas inventering men vi har under hösten 2011 själva påträffat grön sköldmossa i området. Grön sköldmossa är upptagen i artskyddsförordningen och har ett strikt skydd. Om lokaler för grön sköldmossa ska exploateras måste dispens sökas hos länsstyrelsen. Grön sköldmossa är en mycket bra signalart som visar på lång kontinuitet av död ved i skogen. Förekomst av en krävande art som grön sköldmossa belyser tydligt att området har mycket höga naturvärden, t.o.m. högre värden än vad som tidigare bedömts. Detta bör göra att en ny bedömning bör göras om planen utgör en betydande miljöpåverkan.

Enligt vår mening är det uppenbart att planen innebär en betydande miljöpåverkan. Vi undrar varför Tollarehöjden inte anses utgöra en betydande påverkan medan den angränsade Tollare strand däremot bedöms utgöra en betydande påverkan. Planerna berör samma skogsområden och ligger inom strandskydd och riksintresseområde. Länsstyrelsen konstaterar att man gjort denna bedömning men motiverar inte närmare hur man kommit fram till detta. Någon behovsbedömning finns inte i planhandlingarna så hur Nacka kommun resonerat är inte redovisat.

Hela Tollare-exploateringen saknar en MKB, detaljplanen för Tollarehöjden likaså. Om en MKB enligt Miljöbalkens krav hade upprättats skulle alternativa utformningar av bebyggelsen redovisats såväl för hela Tollareområdet som för Tollarehöjden. Detta är kanske det viktigaste med en MKB, att redovisa hur planens syfte kan uppnås utan att allvarlig miljöpåverkan uppstår. Genom att inte göra en MKB undgår kommunen detta krav och försätter därmed möjligheter till ett mera hållbart byggande. Alternativredovisningar ger politikerna ett bättre beslutsunderlag, så att de kan fatta bättre och mer välunderbyggda beslut.

Den nu antagna detaljplanen för Tollarehöjden tar inte tillvara områdets resurser. Detaljplanen "sparar" naturmark endast i svårtillgängliga branter. Övrig värdefull och lättgången naturmark på platån försvinner inklusive en bäckravin, som idag är en naturlig ingång till och tillgång i planområdet.

Vi hade velat se alternativa planutformningar, där andra intresseavvägningar gjorts mellan naturmark och bebyggelse.

Vi anser att hela Tollare-exploateringen liksom detaljplanen för Tollarehöjden har en betydande miljöpåverkan.

Riksintresse för kust och skärgård.

Inom planområdet gäller riksintresse för kust och skärgård. Länsstyrelsen säger utan motivering att riksintresset tillgodoses i planen. Detta är ett grundlöst påstående. Vi anser att planen strider mot 1 och 2 §§ 4 kap. MB. Där sägs att *exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön får komma till stånd endast om*

1. *det inte möter något hinder enligt 2-8 §§ och*
2. *det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden.*

Områdets naturvärden uttraderas om exploateringen tillåts. Detta kommenteras över huvudtaget inte av länsstyrelsen.

I 2 § 4 kap. MB sägs att *främst det rörliga friluftslivets intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön*. Vi kan inte se att man beaktat friluftslivets intressen i Tollarehöjden. Vi kan inte se att planen uppfyller kraven på undantag från riksintresset då det inte innebär utveckling av befintlig tätort eller utveckling av det lokala näringslivet.

Artskyddsförordningen och Natura 2000

Huvuddelen av den skog som blir exploaterad är barnnurskog av typen Västlig taiga, en prioriterad naturtyp i EU:s Art- och habitatdirektiv. Habitatdirektivets allmänna syfte är att uppnå och bevara en gynnsam skyddsnivå för vissa arter och naturtyper. Arealen västlig taiga utanför Natura 2000-områden minskar i Sverige. Genom att exploatera flera hektar barnnurskog i Tollare försvåras målet att naturtypen västlig taiga ska uppnå en gynnsam bevarandestatus.

I området förekommer grön sköldmossa, upptagen i Art och habitatdirektivets bilaga 2. Enligt 8§ artskyddsförordningen är den fridlyst i hela landet och det är därmed förbjudet att förstöra lokaler för arten. Nacka kommun måste söka dispens för att exploatera detta område.

I området förekommer spillkråka och mindre hackspett regelbundet och hackmärken av tretåig hackspett har observerats. Spillkråka och tretåig hackspett är upptagna i EU:s fågeldirektiv och mindre hackspett samt den tretåiga hackspetten är rödlistade i Sverige. Att tretåig hackspett tycks förekomma i Tollare är nästan sensationellt med tanke på det storstadnära läget och något som borde undersökas mer noggrant innan vidare planering sker i området.

För att man skall kunna uppnå en gynnsam bevarandestatus för de fåglar som omfattas av direktivet måste skydd ges och hänsyn tas även när de förekommer utanför Natura 2000-områden. Detta framkommer bl.a av artikel 4.4 i direktivet. Planen innebär en uppenbar försämring för de två hackspettarterna upptagna i fågelskyddsdirektivet.

Planen strider således mot EU:s art och habitatdirektiv samt mot fågeldirektivet.

Upphävande av strandskydd.

Länsstyrelsen kommenterar inte det av föreningarna framförda synpunkterna på upphävandet av strandskydd inom planområdet.

Länsstyrelsen konstaterar i sitt samrådsyttrande att de fattat beslut om upphävande av strandskydd på bristfälligt underlag vad beträffar områdets naturvärden.

I miljöredovisningen till Tollarehöjden kan man läsa att *ytterligare inventeringar har sedan dess utförts i området. Vid dessa inventeringar har det framkommit att området innehåller högre värden än vad som observerats vid inventeringen 2006.*

Ekologigruppens rapport talar om att planförslaget strider mot strandskyddslagens intentioner när det gäller friluftsliv.

Då området har mycket höga naturvärden med nyckelbiotoper och rödlistade arter anser vi inte att det finns några skäl för att upphäva strandskyddet i området utom för det gamla industriområdet. Behovet av bostäder måste rimligen kunna tillgodoses på någon annan plats där man inte behöver exploatera värdefulla naturområden.

De grundläggande hushållningsreglerna, avvägning mellan intressen.

Föreningarna menar att planen strider mot 1 § 1 kap MB. Där talas om att MB ska tillämpas så att *värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas, den biologiska mångfalden bevaras, mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas.*

Att exploatera värdefulla natur- och rekreationsområden kan inte anses vara god hushållning.

Föreningarna anser att planen också strider mot 1 och 6 §§ 3 kap. MB.

Där påtalas att behovet av grönområden i tätorter särskilt ska beaktas. I och med exploateringen av Tollareområdet inskränks rekreationsmöjligheterna för ca 10.000 invånare i södra Boo som har Tollare som sitt enda natur- och rekreationsområde.

Eftersom exploateringen berör områden som är klassade som naturvärde av Skogsstyrelsen och att det förekommer rödlistade arter samt arter upptagna i EU-direktiv måste området betraktas som särskilt ekologiskt känsligt. Därmed strider exploateringen också mot 3 § 3 kap. MB.

Länsstyrelsen säger att det föreligger bostadsbrist och att detaljplanen är ett led i att möta behovet av bostäder. Länsstyrelsen har svarat på liknande sätt vid våra överklaganden ang. detaljplanerna för Tollare Träskväg, Mellanbergsvägen (Tollare delplan 1a och 1b) och Tollare strand. Underförstått får man i expansiva storstadsområden acceptera förlust av biologisk mångfald och friluftsområden. I planbeskrivningen september 2010 för detaljplanen för Tollarehöjden sägs att planen medger cirka 230 lägenheter. Sett i ett större sammanhang finner vi det märkligt att ett så litet antal bostäder kan tillåtas utplåna 300-årig tallskog utifrån argumentet bostadsbrist. Annan lokalisering av bostäderna och val av andra lägenhetsformer än småhus borde rimligen prövas. I Tollarehöjden tillåts cirka 80 st småhus breda ut sig på största delen av planområdet. Vi menar att detta inte är ett godtagbart skäl till att lokaler för rödlistade arter liksom viktiga friluftsområden förstörs eller påverkas negativt av bebyggelse. Vi undrar var någonstans i Miljöbalken det framgår att hänsyn till rödlistade arter och ekologiskt känsliga områden skulle vara mindre viktigt i storstadsområden?

Vi är fullt medvetna om att Stockholmsregionen växer och att det behövs bostäder. Men det ska inte innebära att man ser genom fingrarna när det gäller bebyggelsens miljöpåverkan. Det är snarare så att p.g.a. att regionen växer så är det ännu viktigare att noggrant studera var och hur man bygger så att de framtida länsinvånarna har närhet till grön- och naturområden samt att den rika biologiska mångfald som finns i den tätortsnära naturen i Stockholm kan bevaras.

Att det finns ett behov av bostäder innebär inte att man måste bygga i värdefulla

naturområden. Nyckelbiotoper och naturvärdesområden kan inte flyttas, däremot kan vi välja var vi bygger nya bostadsområden. Så gott som all promenadvänlig skog bebyggs i Tollare, det som blir kvar är berg och branter.

Allmänna hänsynsregler enligt Miljöbalken.

I Miljöbalkens 2 kap redovisas de allmänna hänsynsregler som skall vara grundläggande för projekt och dess beslut.

- Bevisbördsregeln

Vi anser att man inte har uppfyllt Bevisbördsregeln enligt 2 kap 1§ MB då projektet bryter mot Miljöbalken, Artskyddsförordningen, plan- och bygglagstiftningen och flera av EU:s direkt om skydd för natur och miljö.

- Kunskapskravet

Kunskapskravet har ej uppfyllts i enlighet med 2 kap 2 § MB då det finns brister i inventeringar och dokumentation av skyddsvärda arter. De inventeringar som gjordes inför inrättande av naturreservat i Tollare har ej redovisats i planhandlingarna och har ej använts som underlag för miljöredovisningen. Att Natura 2000-arter berörs omnämns inte alls samt att i stort sett hela planområdet utgörs av Västlig taiga, en prioriterad naturtyp inom EU.

- Försiktighetsprincipen

Projektets storskalighet och val av placering i ett naturområde med mycket höga naturvärden och riksintresse för kust och skärgård med stor förekomst av skyddsvärda arter gör att det inte är i enlighet med Försiktighetsprincipen enligt 2 kap 3§ MB.

- Lokaliseringsprincipen

Enligt miljöbalken skall sådan plats väljas som är lämplig med hänsyn till miljöbalkens mål och till bestämmelser om hushållning av mark- och vattenområden. Platsen skall även väljas så att ändamålet kan uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Så har ej skett och valet av lokaliseringen av exploateringen är därför ej i enlighet med miljöbalkens krav och mål om hållbar utveckling, god miljö, naturens skyddsvärde och ansvaret att förvalta naturen väl samt bestämmelser om hushållning av mark- och vattenområden.

Planbeskrivningen brister i redovisning av miljökonsekvenser.

Enligt 26 § 5 kap. PBL ska planbeskrivningen redovisa planeringsförutsättningarna, planens syfte och skälen för planens utformning samt de överväganden som legat till grund för omfattningen av kravet på bygglov inom planområdet samt skälen för ett beslut om upphävande av strandskydd. I Boverkets ”Boken om detaljplan och områdesbestämmelser, allmänna råd 1996:1 ändrad genom 2002:1”, står det om planbeskrivning att den skall ”redovisa de förutsättningar och de syften planen har samt underlätta förståelsen av planförslagets innebörd och följdverkningar (konsekvenser) av dess genomförande”. I planbeskrivningen för Tollarehöjden nämns över huvud taget inga miljökonsekvenser. Skälen för att upphäva strandskydd finns inte heller med i planbeskrivningen, man konstaterar bara att så skett. Någon sammanfattning av naturvärden finns inte med i planbeskrivningen. Vid läsning av planbeskrivningen får man inte någon som helst uppfattning om att stora naturvärden kommer i konflikt med utbyggnadsplanerna. Under rubriken ”Kulturmiljö och

landskapsbild" sägs att "delar av naturmarken exploateras för hus och vägar". Det kan knappast anses vara en rimlig redovisning av planförslagets följder.

Konsekvenserna för rekreativsmöjligheterna lyser också helt med sin frånvaro i planbeskrivningen. Under rubriken friytor sägs att: *större naturområden för rekreation finns öster om den föreslagna bebyggelsen*. Detta är helt missvisande. Det området utgörs till största del av berg och branter och är inte ett lämpligt rekreativsområde (om man inte är bergsklättrare).

I miljöredovisningen sägs att " *Befintliga rekreativsmönster inom området påverkas negativt då områden som utgörs av naturmark tas i anspråk för bebyggelse* ", men detta omnämns inte i planbeskrivningen.

Länsstyrelsen påstår att miljökonsekvenserna inte behöver omnämnas i planbeskrivningen. Detta går helt emot det som faktiskt står i 26§ 5 PBL och den tolkning som Boverket gör vilket framgår av ovan nämnda allmänna råd. Länsstyrelsen tycks göra en egen tolkning där miljökonsekvenserna inte behöver omnämnas med ett ord i planbeskrivningen.

Detaljplanebeslutet måste upphävas.

Ovanstående utgör skäl för att detaljplanen för Tolarehöjden måste upphävas.

Ronny Fors, ordförande Naturskyddsföreningen i Nacka
Lagavägen 11, 128 43 Bagarmossen 0708-96 36 07

Kerstin Lundén, ordförande Boo Miljö- och Naturvänner
Liljekonvaljens väg 29, 132 45 Saltsjö-Boo 08-715 6024 070-47 00 160